

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه افسری امام علی (ع)
معاونت پژوهش

آشنایی با جنگ ناهمراز

یوسف مهدی زاده

۱۳۹۳

سرشناسه	مهدی زاده، یوسف - ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	آشنایی با جنگ ناهمتراز / یوسف مهدی زاده؛ ویراستار اکبر حسین یوز.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۱۲۲ص: نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۸۷۴-۶۰-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه
موضوع	جنگ نامتقارن
شناسه افزوده	حسین پور، کبر، ۱۳۵۳ -، ویراستار
شناسه افزوده	دانشگاه افسری امام علی (ع)، معاونت پژوهشی
رده بندی کنگره	۱۱۶۳/۹۵۵۱۳۹۳
رده بندی دیویی	۳۳۵/۰۳۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۵۲۱۷۵۶

عنوان کتاب:	آشنایی با جنگ ناهمتراز
مؤلف:	یوسف مهدی زاده
ویراستار:	اکبر حسین یوز
صفحه آرا:	هادی جمشیدی
طراح جلد:	علی محمدی
مدیر مسئول انتشارات:	حمیدرضا بیات
ناشر:	انتشارات دانشگاه افسری امام علی (ع) ^(۴)
شمارگان:	۱۰۰۰
قیمت:	۱۲۰۰۰۰ ریال
نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۳
شابک:	۹۷۸ ۶۰۰-۶۸۷۴-۶۰-۹
صندوق پستی:	۱۳۱۷۸۹۳۴۷
تلفن:	۶۶۴۶۷۴۴۴
پست الکترونیک:	Imamali.nashr93@gmail.com

نشانی: تهران، خیابان امام خمینی^(۵)، روبروی مجلس سابق، دانشگاه افسری امام علی^(۴)
 کلیه حقوق برای دانشگاه افسری امام علی^(۴) محفوظ است.

سخن انتشارات معاونت پژوهش دانشگاه افسری امام علی^(ع)

دانشگاه افسری امام علی^(ع) با توجه به قدمت و سابقه حرفه‌ای خود، سال‌ها است که با تهیه و تدوین کتب علمی، نظامی و آموزشی مورد نیاز، سعی در تعالی روز به روز دانش علمی دانشجویان این دانشگاه دارد؛ و با هدف پرورش دانشجویان دانش‌مدار، هوشمند و متعهد، در راستای پاسداری و دفاع از تمامیت ارضی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، گام‌های استوار و مؤثری برداشته است.

بر اساس مصوبات شورای پژوهشی و آموزشی دانشگاه، چاپ و نشر کتاب‌های آموزشی و کمک آموزشی سرلوحه کار قرار گرفته و در راستای تحقق این اهداف، با حمایت از تألیف، گردآوری و ترجمه‌ی کتب علمی، نخست منابع درسی مورد نیاز تأمین گردیده و در مرحله بعد، تدوین منابع علمی، کمک آموزشی و پژوهشی در دستور کار قرار گرفته است.

برای چاپ کتاب، علاوه بر ارزش علمی، می‌بایست اهداف عالی ارتش جمهوری اسلامی ایران، اهتمام به محتوای ارزشی و معنوی کتاب، هماهنگی با سرفصل‌های وزارت علوم و کاربردی و تخصصی کردن کتاب‌های تدوین شده و ... لحاظ شود که دشواری‌ها و موانع راه بر هیچ یک از صاحب‌نظران پوشیده نیست.

امید آنکه گام‌های ارزشمند و مفیدی که برداشته شده، سرآغاز حرکت و پویایی بیش از پیش این دانشگاه مقدس باشد.

از این‌رو از تمامی منتقدان، استادان و هیأت‌های علمی تمامی دانشگاه‌های کشور یاری و مدد می‌جوئیم تا آنکه هر گونه کاستی و نقص‌های احتمالی را هرچه کم و ناچیز باشند، متذکر گردند.

ان شاء...

مقدمه	۱
فصل یکم: روند تکامل جنگ	۹
روند تغییر سبک‌های نظامی و تأثیر فناوری بر آنها	۱۰
ویژگی‌های صحنه نبرد در جنگ‌های آینده (روند تکامل نسل جنگ‌ها)	۱۳
ویژگی‌های جنگ‌های آینده	۱۴
عملیات سریع و قاطع (رزمایش چیره)	۱۴
انجام عملیات تأثیر محور یا مبتنی بر تأثیر	۱۵
هم‌زمان‌سازی قدرت	۱۵
انجام عملیات غیر خطی	۱۵
به کارگیری نیروهای ویژه	۱۶
ارزیابی همه جانبه اطلاعاتی	۱۶
درگیری هم‌زمان در سطوح سه‌گانه	۱۷
سبک جنگ‌های نوظهور فراصنعتی	۱۹
سبک جنگ اطلاعاتی	۱۹
تعاریف جنگ اطلاعاتی	۲۰
اشکال مختلف جنگ اطلاعاتی	۲۰
سبک جنگ سایبری	۲۱
مفهوم جنگ سایبری	۲۱
تعریف جنگ سایبری	۲۲
تسلیمات و ابزار سایبری	۲۲
انواع حملات نفوذگران (هکرها)	۲۴
سبک جنگ روانی	۲۴
تعریف عملیات روانی	۲۵
سبک جنگ شبکه‌ای	۲۶
ماهیت و مفهوم جنگ شبکه‌ای	۲۶
ماهیت دو بعدی جنگ شبکه‌ای	۲۷

۲۸.....	سبک جنگ موازی.....
۲۸.....	مفهوم جنگ موازی و مقایسه آن با جنگ ترتیبی.....
۲۸.....	نظریه پنج حلقه واردن.....
۳۲.....	سبک جنگ کلاسیک.....
۳۲.....	جنگ کلاسیک سنتی.....
۳۳.....	جنگ کلاسیک پیشرفته.....
۳۳.....	سبک جنگ نامتقارن.....
۳۳.....	تعریف جنگ نامتقارن.....
۳۶.....	جنگ نامتقارن در فرهنگ ایران.....
۳۷.....	تعامل الگوی نبرد علوی یا نبرد عاشورایی با جنگ نامتقارن.....
۳۸.....	ویژگی‌های متفاوت جنگ نامتقارن و نبرد علوی.....
۳۹.....	سوالات فصل یکم.....
۴۱.....	فصل دوم: جنگ ناهمتراز .....
۴۲.....	تاریخچه جنگ ناهمتراز.....
۴۳.....	تعاریف و مفاهیمی از جنگ ناهمتراز.....
۴۴.....	اصطلاحات به کار رفته در تعریف جنگ ناهمتراز اخیر.....
۴۶.....	الگوی رزم ناهمتراز.....
۵۰.....	مؤلفه‌های رزم در برابر نیروهای ناهمتراز.....
۵۲.....	رهنامه رزم در برابر نیروهای ناهمتراز.....
۵۳.....	مراحل اجرای رزم در برابر نیروهای ناهمتراز.....
۵۴.....	اقدام مراقبتی.....
۵۴.....	اقدام ممانعتی.....
۵۵.....	اقدام مقابله‌ای.....
۵۶.....	گستره جغرافیایی رزم در برابر نیروهای ناهمتراز.....
۵۷.....	تعاریف و اصطلاحات ویژه.....
۵۸.....	پارتی زن.....

۵۸	کمین‌های عنکبوتی
۵۹	تک هم‌زمان
۵۹	پادآمداد
۶۳	عملیات مقابله در جنگ ناهمتراز
۶۳	اصول عملیات مقابله در جنگ ناهمتراز
۶۴	منظور از عملیات مقابله در جنگ ناهمتراز
۶۷	ملاحظات عملیات مقابله در جنگ ناهمتراز
۶۸	سازمان مقابله در جنگ ناهمتراز
۶۹	لایه‌های متوالی مقابله‌ای استهلاکی
۷۰	رزمگاه
۷۳	آرایش و صورت‌بندی یگان‌ها در جنگ ناهمتراز
۷۶	سوالات فصل دوم
۷۹	فصل سوم: کلیات مرحله مبارزه در جنگ ناهمتراز
۸۰	جنگ شهری و مقابله در شهر
۸۱	ملاحظات مقابله شهری در جنگ ناهمتراز
۸۲	مقابله در محیط‌های ویژه
۸۳	تاخت
۸۶	تعریف کمین در آیین رزم در برابر نیروهای ناهمتراز
۸۷	گریز و فرار
۹۱	واکنش در برابر عملیات بکاو و بکش
۹۸	سازمان دهی
۱۰۱	سوالات فصل سوم
۱۰۳	فصل چهارم: سامانه‌ها (سیستم‌ها) در جنگ ناهمتراز
۱۰۵	سامانه فرماندهی و کنترل
۱۰۸	سامانه اطلاعات
۱۱۰	سامانه رزمایش

۱۱۱	سامانه مهندسی
۱۱۲	سامانه توپخانه صحرایی
۱۱۲	سامانه هوا- زمین
۱۱۳	سامانه جنگ الکترونیک
۱۱۴	سامانه توپخانه پدافند هوایی
۱۱۴	سامانه پشتیبانی خدمات رزمی
۱۱۵	سامانه موشکی
۱۱۵	سامانه موشکی زمین به زمین
۱۱۶	سامانه موشکی زمین به هوا
۱۱۷	سوالات فصل چهارم
۱۱۹	فهرست منابع

مقدمه:

«باید مأموریت را خوب و کامل انجام بدهید. آن را با نیت و انگیزه خوب انجام بدهید و همت‌تان از کارتان بیشتر باشد. " نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ "... نیت‌تان را از سطح کارتان بالاتر ببرید. نگاه‌تان را دور ببرید، کارها را به بهترین وجه بخواهید انجام دهید.»

(مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا)

جنگ پدیده‌ای اجتماعی و مفهومی ناشناخته است که برای آن تعریف‌های مختلفی پیشنهاد شده است. هر اندیشمند و صاحب‌نظری در علوم سیاسی، نظامی، اجتماعی، جامعه‌شناسی و ... برپایه بینش، گرایش و رشته خود، جنگ را تعریف و تبیین کرده است. عده‌ای جنگ‌ها را براساس حجم و مقدار آتش، برخی از نظر دامنه جغرافیایی، برخی از نظر نوع سلاح به کار رفته و مهمتر از همه برخی آن را برپایه توازن یا عدم توازن قدرت دو طرف جنگ، به‌کارگیری رویکردهای غیر متعارف و شیوه‌های غیر مستقیم و فریب آمیز تعریف کرده‌اند که به آن جنگ ناهمتراز می‌گویند.

رزم در برابر نیروی ناهمتراز تهدید جدیدی نبوده و از دیرباز در عملیات‌ها و جنگ‌ها وجود داشته است؛ اما آنچه که باید به آن توجه کرد، ویژگی‌ها و تاکتیک‌های جدید جنگ‌های ناهمتراز و ویژگی‌های صحنه نبرد آینده می‌باشد. بنابراین شناخت تعاریف ناهمترازی و عدم همگونی در جنگ‌های آینده لازم است؛ چرا که برای اتخاذ چنین شیوه‌ای باید روش جنگ دشمن را تحلیل و متناسب با آن راهکارهای مناسب را طرح‌ریزی نمود. در حقیقت، ناهمترازی تفکر، سازمان‌دهی و اقدامی متفاوت در مقایسه با دشمنان است. به روشی که مزیت‌ها و توانمندی‌های نیروهای خودی را به حداکثر می‌رساند تا با بهره‌برداری از نقاط ضعف دشمن بتوانند آزادی عمل بیشتری کسب نمایند و در نهایت ابتکار عمل را به دست گیرند. اتخاذ شیوه رزم در برابر تفکر، طرح‌ریزی و اجرای نیروهای ناهمتراز - که برخاسته از توان بالای دشمن و نامتوازن بودن جنبه‌های قابل بررسی نیروها است - باعث می‌گردد که ابتکار عمل از دشمن سلب و مؤلفه‌های قدرت او ناکارآمد شود و با پذیرش ضربه بالایی از آسیب‌پذیری، شکست وی حتمی گردد.

در تهیه این کتاب سعی گردیده است از آخرین منابع معتبر و آموزشی استفاده شود. به همین منظور کتاب در چهار فصل تنظیم شده است. فصل اول به موضوع روند تکامل جنگ اختصاص یافته که تأثیر فناوری بر روند سبک‌های نظامی، روند تکامل نسل جنگ‌ها،

ویژگی‌های جنگ‌های آینده، جنگ‌های نوظهور فراصنعتی اشاره شده است. در فصل دوم به جنگ ناهمتراز و الگوهای آن، رهنامه (Doctrine) رزم در برابر نیروهای ناهمتراز، مراحل اجرای رزم ناهمتراز، گستره جغرافیایی رزم ناهمتراز، برخی اصطلاحات ویژه در جنگ ناهمتراز و عملیات مقابله در جنگ ناهمتراز، پرداخته شده است. در فصل سوم به کلیاتی در رابطه با چگونگی مبارزه در جنگ ناهمتراز در محیط جنگ شهری، و مقابله در محیط‌های ویژه اشاره گردیده است و در فصل آخر به کاربرد سامانه‌ها، مانند سامانه اطلاعات، رزمایش، مهندسی توپخانه، جنگ الکترونیک و ... پرداخته شده است.

در خاتمه از امیر سرتیپ دوم دکتر فتح ا... رشیدزاده و امیر سرتیپ دوم دکتر هوشنگ حاتمی که اینجانب را در گردآوری این مجموعه هدایت و مساعدت نموده‌اند بسیار سپاسگزارم. علی‌رغم تلاش به عمل آمده، به‌طور قطع چون این کتاب برای اولین بار تدوین و تدریس می‌شود خالی از اشکال نخواهد بود. از استادان گرامی و دانشجویان عزیز درخواست می‌گردد هرگونه انتقاد و یا پیشنهاد سازنده خود را به منظور پر بار کردن این کتاب به اینجانب و گروه آموزشی تاکتیک و جنگ افزار، دانشکده مدیریت و علوم نظامی ارائه فرمایند.

با تشکر یوسف مهدی زاده